

SISÄLLYS

1. Saatekirjelmä	1
2. Puolueet edustuksellisen demokratian keskeisinä toimijoina	
2.1. Puolueiden kehittämishaasteita	4
2.2. Käytännön kehittämistoimia	8
3. Vaaleja koskevat kysymykset	
3.1. Äänestysaktiivisuus ja siihen vaikuttavat tekijät	13
3.1.1. Äänestysaktiivisuuden kehityksestä	13
3.1.2. Äänestysaktiivisuuteen vaikuttavista tekijöistä	15
3.1.2.1. Vaalien asiasisältö ja puolueiden vaalikampanjat	15
3.1.2.2. Vaaleja koskeva tiedotustoiminta	17
3.1.2.3. Vaalikulttuuri	19
3.1.2.4. Äänestysaktiivisuuden kehitykseen liittyvä tutkimus	21
3.2. Vaalijärjestelmän toimivuus	
3.2.1. Äänestämisen ajankohdat ja tiheys	22
3.2.2. Vaalijärjestelmän oikeudenmukaisuus ja selkeys	26
3.2.3. Europarlamenttivaaleja koskevat erityiskysymykset	35
3.2.4. Vaalien samanaikainen toimittaminen	42
3.3. Vaalien tekniset järjestelyt	
3.3.1. Äänestysaika	48
3.3.2. Äänestyspaikat	49
3.3.3. Äänestäminen muualla kuin äänestyspaikassa	53
3.3.4. Sähköinen äänestäminen äänestyspaikalla	61
3.3.5. Vaalien oheistoiminnot	63
4. Kunnallisten luottamushenkilöiden toimintaedellytysten parantaminen	64
4.1. Valtuuston ja valtuustoryhmien roolin selkeyttäminen	65
4.1.1. Ongelmia kunnallisen kansanvallan käytännössä	65
4.1.2. Valmiiden päätösten valvonnasta strategiseen johtamiseen	66
4.1.3. Valtuustoryhmien legitimitetti ja toimintaedellytykset	68
4.2. Luottamushenkilöiden määrä ja toimintaedellytykset	69
4.3. Poliittisen vastuun selkeyttäminen kunnan johtamisjärjestelmässä	70
4.3.1. Suomalainen pormestari	70
4.4. Edustuksellinen demokratia ja suora osallistuminen kunnissa	72
5. Edustuksellinen demokratia ja kansalaisten suora osallistuminen	75
6. Tiivistelmä	79
7. Sammandrag	83
LIITE 1 Heikki Paloheimon muistio ”Suhteellisen vaalin ja enemmistövaalin yhdistelmiin perustuvat vaalijärjestelmät	87
LIITE 2 Heidi Hautalan ja Ari Heikkisen eriävä mielipide	93

